

EESTI DRAAMATEATER

Eesti Draamateatri ajaleht ■ kevad 2018 ■ nr 19

Mari-Liis Lill, Paavo Piik

„Jaanipäev“

Meie terele vastatakse kohe terega. Keset Venemaad, Uuralite taga, asub tõepoolest üks väike küla, kus räägitakse sulaselges eesti keeles. Hiljem saame tuttavaks ka mitme eestlasega, kes enam sõnagi eesti keelt ei räägi. Kuid peavad end ikka eestlasteks. Ja me istume paljudes kodudes ja joome tsäiut (ehk teed), jutustame majaesistel pinkidel ja järve ääres, käime saunas ja mägedes matkal, saame osa kohalike lõputust külalislahkusest ja

kuulame sada aastat vanas, kaunis eesti keeles (koos paljude venekeelsete laensõnadega nende asjade kohta, mis leiutati pärast seda, kui nende esivanemad Eestist lahkusid) küla-inimeste lugusid sellest, kuidas nad elavad, saades nende sõnade tagant ka üht-teist teada sellest, kes nad on. Need eestlased.

Mari-Liis Lille ja Paavo Piigi saatesõnast „Jaanipäeva“ kavalehel

Linda – Ester Pajusoo, Kostja – Markus Luik. Foto: Herkki Erich Merila.

Inimese maastik

Ühte teksti on õnnestunud kokku siduda komöödia, mõrvalugu, põnevad-elavad karakterid ja ühiskondlik mõtlemine. Räägitakse majandusest ja meelelahutustööstusest, nende kaudu aga tänapäeva inimesele erakordselt olulistest küsimustest, nagu töö kui identiteedi ja kuuluvuse tugisammas, töö ja selle puudumise mõju igapäevaelule, samuti televisiooni masinavärk, mis halastamatult manipuleerib tõsielusaadetes esinejatega.

Michel Vinaver, kodanikunimega Michel Grinberg (s 1927) on üks tuntumaid prantsuse näitekirjanikke. Tema vanemad olid vene emigrandid ning Vichy vabariigi aegu avastas Vinaver ka oma suguvõsa juudi päritolu, millest varem teadlikki polnud – perel õnnestus juudivastaste repressioonide eest USAsse põgeneda. Seal õppis Vinaver ameerika ja inglise kirjandust ning võib oletada, et kujunemisaastad teises kultuuriruumis avardasid oluliselt noore mehe vaadet maailmale. Pärast sõda naasis Vinaver Prantsusmaale ning jätkas õpinguid Sorbonne'is, kus tekkis sügav huvi etnoloogia ja antropoloogia vastu.

Kirjanikutee alguses avaldas Vinaver kaks romaani (kirjastaja leidmisel oli abi hea tuttava Albert Camus' soovituselt), seejärel aga pöördus näitekirjanduse poole: 1956. aastal toodi lavale tema esimene näidend „Korealased“, millest sai alguse Vinaveri võidukäik teatris – selle krooniks võib ehk pidada „Saate“ eest saadud Molière'i auhinda (1990) ja edukat sisenemist Comédie-Française'i repertuaari (2009. aastal näidendiga „Tavaline“, mille autor ise lavastas).

Üks Vinaveri eripärasid ja kindlasti ka trumpe on see, et ta on alati hoidunud

n-ö kirjanikuametist, pole tahtnud kirjatööst sõltuda, sellega leiba teenida. Juba 1953. aastal asus ta tööle ettevõttes Gillette, tõusis seal kiiresti üsna kõrgetele kohtadele ning oli paarkümmend aastat esmalt Gillette'i Itaalia ja seejärel Prantsusmaa filiaali peadirektor. Ühest küljest aitas see olla kirjutamises vaba, teisest küljest tuua teatrisse kaasa oma põhjalikud teadmised ettevõtlusest, majandusest, töömaailmast, milles möödub ju väga suur osa inimese elust ja millest on mõnes mõttes kujunenud inimese maailma kese (muuhulgas on sellesse maailma kandunud ju ka paljud varem puhtalt privaatsfääri kuulunud kired ja tungid, rõõmud ja mured).

Vinaveri näidendeid aitab ehk paremini mõista teadmine, et üks tema lemmikkunstnikke ja eeskujusid on Jean Dubuffet, kes maalis inimesi maastikul. Ka Vinaver püüab kujutada tegelasi nende tavapärasel maastikul. Me paikneme maastikul, eksleme selles, meid pole võimalik maastikust eraldada. Inimese maastikuks on aina enam töökeskkond, majandus kõigis selle vormides – siit ka Vinaveri kõrgendatud huvi selle kujutamise vastu.

„Saade“ esietendus Odéoni teatris 1988. aastal, näidendi tõi lavale

Jacques Lassalle. Selle tekstiga on Vinaver suutnud saavutada õige mitu eesmärki. Siduda ühte teksti kokku komöödia, mõrvaloo ja ühiskondliku mõtlemise. Esitada terve hulga põnevaid, elavaid karaktereid. Rääkida (taas kord) väga olulistest asjadest majanduse kaudu – esikohal on siin töö ja töötuse küsimus, töö kui identiteedi ja kuuluvuse tugisammas, rääkimata töö ja selle puudumise otsesest mõjust igapäevaelule (kui mõju on negatiivne, võib see osutuda traagiliseks, koguni saatuslikuks), samuti aga vaatamängu-majandus, televisioon oma kõikehõlmavuses.

Üks, mida Vinaver on oma tekstides alati väljendada püüdnud ja milleni ta on neis ka küündinud, on imestus. Imestus olemasolu üle, elu üle, selle üle, et „mitte millegi asemel on siiski midagi: seinad, majad, inimesed ja mis kõik veel“. Ka „Saate“ õhustikku hoiab koos pinge igapäevaelu korduvuse ja tüütuse ning selle hämmastava kummalisuse vahel.

Autor teeb „Saates“ veel ühe peadpööritava triki: mõrvaloo, kus tegelaste seas on oluline roll ka eeluurimiskohunikul ja kus igaühel tekib arvamus, jääb kohtumõistmine (nii otseses kui kaudses mõttes) ometi olemata. La-

Michel Vinaver

„Saade“

Lavastaja Hendrik Toompere, kunstnik Jaanus Laagriküll, kostüümikunstnik Jaanus Vahtra, helilooja Tanel Kulla, vidokujundaja Tauno Makke tõlkinud Indrek Koff. Esietendus 19. aprillil 2018 suures saalis.

Osades: Hendrik Toompere, Merle Palmiste, Christopher Rajaveer, Raimo Pass, Kersti Heinloo, Taavi Teplenkov, Elina Purde, Harriet Toompere, Hilje Murel, Maarja Mitt.

Michel Vinaver. FRANCE-THEATRE. Foto: Eric Feferberg.

Michel Vinaver: „Näed siis, mu vaatenurk ei olegi enam päris sama nagu teatrisse tulles.“

hendus, süü, hea ja halva küsimus, need pole Vinaveri arvates autori otsustada. Intervjuus ajalehele Le Monde on Vinaver öelnud: „Kirjaniku ülesanne ei ole edasi anda sõnumit, ta ei vastuta kellegi, ka mitte ühiskonna ees. Alles siis, kui ta lepib sellega, et tal pole mitte mingit vastutust, saab ta hakata looma.“

„Saade“ seab tõepoolest vastutuse vaataja õlgadele. Vinaver on öelnud, et teatri ülesanne on vaatajaid „nihutada“, nende vaimseid ja emotsionaalseid harjumusi kõigutada. Tema sihiks on saavutada imepisikeste omavahel tihedasti seotud tõugetega see, et teatrist tulles mõtleks vaataja: „Näed siis, mu vaatenurk ei olegi enam päris sama nagu teatrisse tulles.“

Indrek Koff, tõlkija

Draamateatri juhid

Kevadel toimusid Eesti Draamateatri juhtide korralised valimised järgmiseks kolmeks aastaks.

SA Eesti Draamateater juhatusel liikme ehk teatrijuhi kohale valiti tagasi Rein Oja, kes on selles ametis olnud alates 2006. aastast. „Rein Oja on hea teatrijuht, kelle asjatundliku ja hooliva pilgu all on Eesti Draamateatri töö olnud korraldatud nii, et see pakuks head töökeskkonda teatriperele ning meeldivaid elamusi publikule. Kõige selle juures avaldab muljet ka teatri väga hästi hoitud finantspool,“ ütles SA Eesti Draamateater nõukogu esimees Paavo Nõgene.

Kunstilise juhi konkursi komisjoni soovitusel põhjal tegi teatrijuht Rein Oja Hendrik Toompere juuniorile ettepaneku asuda Eesti Draamateatri kunstilise juhi ametikohale.

Hendrik Toompere jr on sündinud 1986. aastal Tallinnas. Eesti Draamateatrisse asus ta tööle 2010. aastal, kohe pärast lavakunstikooli 24. lennu lõpetamist. Draamateatris on ta teinud 15 rolli ja kolm lavastust, neist viimase, 2016. aastal esietendunud Marius Ivaškevičiuse „Väljaheitmise“ eest pälvis ta Eesti Teatri-liidu lavastaja aastaauhinna. Proovisaalis on Mehiss Pihla „Metsa forte“, mis esietendub 25. mail.

Hendrik Toompere jr-i ametiaeg Eesti Draamateatri kunstilise juhina algab 1. augustil. Eesti Draamateatri praegune peanäitejuht Priit Pedajas on töötanud selles ametis alates 1999. aastast.

Millised muutused ootavad Eesti Draamateatrit järgmise kolme aasta ehk teie juhiperioodi ajal?

Rein Oja: Muutus ei ole kunagi eesmärk omaette. Tähtis on võimaluste ja tingimuste loomine ning hoidmine.

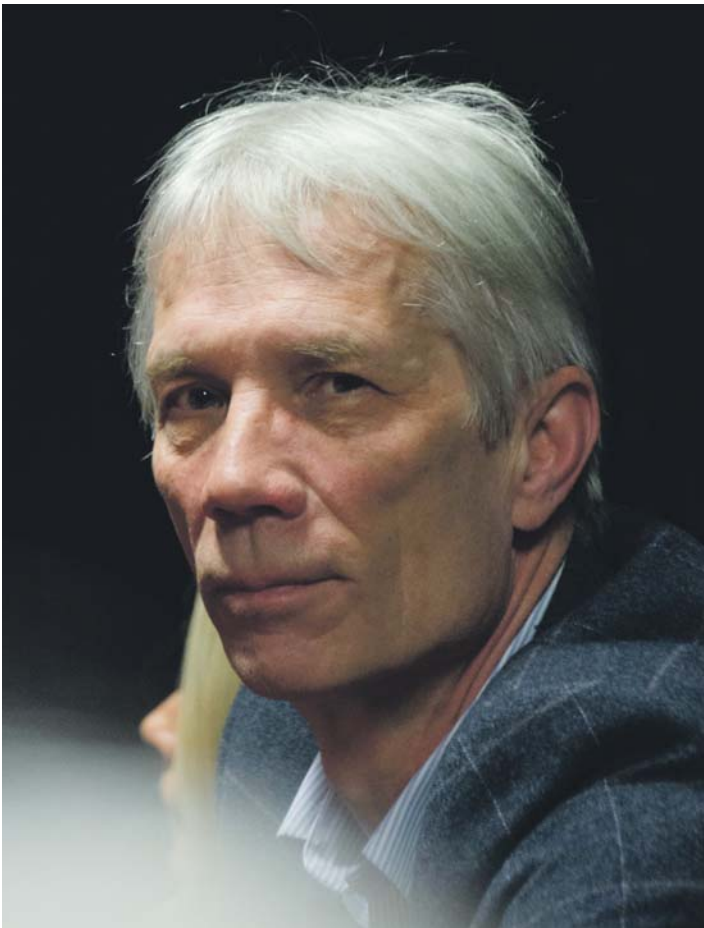
Hendrik Toompere: Üldjoontes läheb meil väga hästi, publiku huvi on suur ja lavastuste tase kõrge. Toimivat süsteemi lõhkuma ma kindlasti ei hakka. Küll aga on palju asju, mis vajavad kohendamist. Teatrit ootab ees värsken-duskuur. Seda nii sisult kui ka vormilt.

Esimese asjana vaatame üle repertuaari. Selge, et meie teatri publik varieerub suuresti ja nii see võiks jääda ka edaspidi. Pole võimalik, et Draamateatrist saaks nišiteater, mis tegeleb kitsalt vaid ühe sihtrühma hu-

vide rahuldamisega. Meil peab olema draamat ja komöödiat, klassikat ja kaasaegseid materjale – ühesõnaga, valitsema peaks tasakaal. Tundub, et senisest rohkem peab rõhku panema lavastustele, mis suunatud nooremale publikule. Loodevastati leiavad Draamateatrisse tee uued huvitavad lavastajad nii Eestist kui ka piiri tagant.

Kindlasti mõtleme läbi teatri visuaalse ja kommunikatsiooni poole. On palju tehnilisi detaile, millest praegu on veel vara rääkida, aga üldjoontes puudutavad need kõik teatri kuvandit laiema avalikkuse ees. Ka see vajab värskendust.

Ja loomulikult sisemist töökorraldust puudutavad küsimused. Loomenõukogu, trupp, erinevate osakondade koostöö jne ... Tööd on palju.

Rein Oja. Foto: Tanel Tomson.

Ja veel. Nagu väga paljud asjad meie vabariigis saab ka Draamateater kohe varsti 100-aastaseks. Sellega seoses on tekkinud kõiksugu põnevaid plaane.

Miks otsustasite kandideerida?

Rein Oja: Põnevus ja huvi on alles.

Hendrik Toompere: Draamateater on minu koduteater ja mulle läheb tema käekäik väga korda. Vaatamata sellele, et Priit Pedajas on hea juht olnud, tundus, et oleme liiga kauaks ühe koha peale seisma jäänud ja vajaksime mõ-

ningaid muutusi. Pika kaalumise peale leidsin, et võiks proovida, sest ideid ja mõttekaaslasti jagub. Pealegi on parem, kui teatepulga võtab üle keegi teatri seest. Keegi, kes tunneb ka meie hämaraid koridore, olusid ja iseärasusi.

Milline on teie lemmikhetk teatritöö-(päeva)s?

Rein Oja: Ikka õnnestunud etendus. Ei ole alati esietendus.

Hendrik Toompere: Garderoobivest-lused.

Hendrik Toompere jr. Foto: Anu Hammer.

Sa oled oluline, hoia end

Mees ja naine on töötanud koos välismissioonidel. Üks missioon läheb halvasti ja tekitab küsimusi, mis nõuavad vastuseid. See on lugu armastusest, reetmisest ning sidemetest, mida niisama lihtsalt lahti ei haruta. Õeldakse, et juhuslikke kohtumisi ei ole olemas. See võib tähendada kahe teineteisele määratud inimese kohtumist. Aga ka ohvri kohtumist timukaga.

Mis tõukas seda näidendit kirjutama ja mis innustas seda lavastama?

Autor Tiit Aleksejev: Ma tahtsin kirjutada lugu, mille tegelased oleksid asetatud äärmuslikesse tingimustesse. Et näha, kas nad murduvad või mitte. Alustades ma seda vastust veel ei teadnud, kirjutamise käigus tuli selgust juurde. Tavaolukorras oleme kõik enam-vähem inimlikud. Väljapeetud ja vastame täislausetega. Asjade tegelikud omadused tulevad alles pinge all välja. Suhte olemus samuti.

Lavastaja Madis Kalmet: „Pelgan iga vihmapiiska“ sisaldab minu jaoks midagi mütolooilist, arhetüüpset, kus argine on seotud ülevaga, lihtne keerulisega ja hea halvaga. Elu oma tobedas ja samas müstilises salapäras. Mina näen loos antiikdraama mõõtmeid! Siin on midagi Oidipusest ja midagi ka Antigonest. Põnev väljakutse.

„Pelgan iga vihmapiiska“ on kolmas teie ühine lavastus („Leegionärid“ Rakvere Teatris 2013, „Imede aasta“ R.A.A.M.-is 2014). Millel püsib teie hea ja järjepidev koostöö?

Tiit Aleksejev: Usaldusel ilmselt. Mulle meeldib, kuidas Madis teksti suhtub, ta kuidagi respektteerib seda. Püüab mõista, mitte maha tõmmata. Ta teeb loo oma käe järgi ringi, lisab sinna oma versiooni või isegi täiesti uue loo, aga algteksti jätab paika. Selline kummaline paradoks. Ma muidugi ei arva, et ükski näidend oleks mingi eriline pühadus ja mu enda tekstid kõige vähem. Ma olen Madisele öelnud, et mida sa nende algupäranditega üldse jändad, maailm on head draamakirjandust täis ja suurem osa sellest on üldinimlikult mõistetav. Vähe on mingeid spetsiifilisi poola või prantsuse või iiri lugusid. Lavasta neid. Selle peale on ta öelnud, et küll ma lavastan, ära sina selle pärast muretse. Tegelikult on ta lihtsalt väga hea lavastaja. Selline, kellega on arendav koos töötada.

Madis Kalmet: Tiiduga on tekkinud teatud mõttekaasus, ühendab mingi ühine arusaamine oluliste asjade olemusest. Me suudame vastastikku teineteist respektteerida ja täiendada.

Kes on selle lavastuse tegelased?

Tiit Aleksejev: Mees ja Naine. Mõlemal on omad saladused. Lisaks ühis-tele saladustele.

Teatrikunstnik Jaanus Laagriku 3D-kavand „Pelgan iga vihmapiiska“ lavastusele.

Tiit Aleksejev

„Pelgan iga vihmapiiska“

Lavastaja Madis Kalmet, kunstnik Jaanus Laagriku, valguskunstnik Priidu Adlas (Vaba Lava), muusikaline kujundaja Peeter Konovalov (Ugala). Esietendus 12. mail 2018 väikeses saalis.

Osades: Guido Kangur, Inga Salurand, Robert Annus, Markus Luik.

Tiit Aleksejevi näidend „Sentimentaalne valss“ on ilmunud Loomingus nr 10, 2017 ja oli draamakirjanduse aastaauhinna nominent.

Asjade tegelikud omadused tulevad alles pinge all välja. Suhte olemus samuti.

Madis Kalmet: Näidendi telg on armastus, mees ja naine fataalses suhtes. Mees vanem, haritum ja rafineeritum, naine noorem, lihtsam, ürgsem ja intuitiivsem.

Tiit Aleksejev ja Madis Kalmet Endla teatri kohvikus pärast Madis Kalmeti lavastatud Krzysztof Bizio „Itku“ esietendust jaanuaris 2018. Foto: Kristel Ehala-Aleksejev.

Miks nad pelgavad iga vihmapiiska?

Tiit Aleksejev: See vihmapiiskade kujund oli algselt ainult näidendi motoks, täpsemalt siis Bertolt Brechti luuletuses. Seda võib lugeda nii, et tuntakse hirmu oma armastatu pärast, et temaga võib midagi halba juhtuda. Umbes nii, et sa oled oluline, hoia end. Aga hirmu võib tunda ka tunnete ees, et kas nüüd ongi see „päris“? Inimesed otsivad ehedust, aga kui see kord käes on, siis paistab järsku kõik kuidagi kahtlane. Tekib hirm võidu ees. Aga teinekord võib juhtuda hoopis nii, et lähedasteks saanud inimesed on ootamatult vastamisi millegagi, mis on neist tugevam. Õigemini ei ole nad sellega vastamisi, see on lihtsalt kohal. Nende vahel.

kohe kartma, et ka kõige pisem vihmapiisk võib talle viga teha. Armastus on kõikehõlmav hoole! Nii on ka autor näidendi motoks valinud Bertolt Brechti ilusa luuletuse.

Kui sage teatrivaataja olete ja missugust teatrit (mis laadi teatrit, mitte institutsiooni) armastate vaadata?

Tiit Aleksejev: Ma olen nagu enamik Eesti teatrivaatajaid: lähen siis, kui õnnestub pilet hankida. Ja ma hindan sellist teatrit, mille puhul on aru saada, miks lavastaja seda kõike teinud on. Mida tal öelda on. Sama kehtib filmide puhul.

Madis Kalmet: Enda töö spetsiifikast lähtuvalt ei käi just sageli teatris teiste lavastusi vaatamas, pigem „piilun“ ja kontrollin enda tehtud töid. Kui aga kuskil lõhnab tõelise teatrisündmuse järele, siis kindlasti lähen vaatama. Meeldib psühholoogilise koodiga elu olemuslike küsimusi lahkv teater.

Milline oli teie viimane suurem lugemiselamus?

Tiit Aleksejev: Ene Mihkelsoni „Kõik redelid on tagurpidi“. Ja siis üks kiri.

Madis Kalmet: Tõnu Õnnepalu „Valede kataloog. Inglise aed“, Dimitri Lipskerovi „Sellest ja liblikatest“, ja hetkel loen Gershom Scholemi „Pühakirjast alkeemiani“, suur tarkus!

Küsis Ene Paaver

Enid Bagnold

„Kriidiaed“

Lavastaja Roman Baskin, kunstnikud Ivi Pihho ja Juss Pihho, valguskujundaja Raido Talvend, videokujundaja Tauno Makke, tõlkinud Triin Sinissaar. Esietendus 9. veebruaril 2018 suures saalis.

Osades: Ülle Kaljuste, Mait Malmsten, Viire Valdma, Ester Kuntu, Maria Klenskaja, Ita Ever, Merle Palmiste või Harriet Toompere, Tõnu Kark, Anneli Roosi.

Elu kidural pinnal

„Kriidiaias“ näeme 20. sajandi keskpaiga kolme põlvkonna inglise naisi. Rikas proua St. Maugham palkab oma teismelisele tütre tütrele seltsidaamiks-koduõpetajaks naise, kel hingel ränk saladus. Kuid ka proua St. Maughami enda peres ja suhetes pole puudus saladustest, õieti allasurutud tunnetest, iseenesegi eest varjatud soovidest, rangele *comme il faut*’le allutatud käitumisest. Selles majas kiduvad ühtviisi nii inimhinged kui ka aed, karm pinnas ja vale hooldus ei lase õitseda ei taimedel ega inimeste tundeelul. Vahest oligi selle maja aia ja elanike päästmiseks vaja terase pilguga ja eneseks jäämise rasked elueksamid läbi teinud koduõpetajannat, kes teab mõndagi nii kriidimullal aiapidamisest kui ka noorte naiste hingeelust.

„Kriidiaia“ esmalavastus oli Londonis 1956. aastal. Poole sajandi möödudes näidend „taasavastati“, kui Londonis sündis sellest menukas lavastus (2008). Kiideti näidendi koomilist epigrammilikku dialoogi, kummalist meeleolu, mis kujutab inimlikku õnnetust ja alateadvuse psühholoogiat.

Enid Bagnold (1889–1981) oli noorena üks 20. sajandi alguse nn uut tüüpi naisi (vt Herbert George Wellsi „New Woman“i tegelane Ann Veronica), iseseisev ja stiilne, ehitades sihikindlalt üles oma kirjanikukarjääri. Esimese maailmasõja ajal läks ta vabatahtlikuna haiglaõeks, hiljem autojuhiks. Mõlemast kogemusest kirjutas ta romaani. 1920 abiellus ta sir Roderick Jonesiga (1877–1962), pikaaegse Reutersi uudisteagentuuri juhiga. Enidile oli oluline nii ema kui ka kirjaniku roll, tuli tegeleda nelja lapsega, juhtida rohkem kui kümneliikmelist teenijateväge, korraldada seisusekohast seltskondlikku tegevust Londonis ja selle juures leida aega kirjutamiseks. Bagnoldi loomingut moodustab ligi paarkümmend romaani ja näidendit. Ta tuntuim teos on romaan „National Velvet“ (1935). 14-aastane Velveti-nimeline külatüdruk võidab poisina esinedes Suurbritannia Grand National’i võiduajamise oma 10 naela eest ostetud hobusel. Näidendi alusel tehtud filmis (1944) mängis peaosa 12-aastane Elizabeth Taylor.

Laurel – Ester Kuntu, proua St. Maugham – Ita Ever. Foto: Mats Öun.

„Roman Baskinil on kadestamisväärne vaist ja absoluudilähedane maitse näitemängude valikul. Enid Bagnoldi 1953. aastal kirjutatud draama „Kriidiaed“ sisaldab saladusi, kriminaalseid hoovusi. Tegelik teemateravik on aga hingevangla, mille konge inimene endasse kaevab, kui elab armastuseta. Kõitvaid rolle pakub briti naiskirjanik just naisnäitlejatele, ometi ei sõandaks lavalugu naistekaks nimetada, nagu lavastaja eelintervjuus intrigeerivalt välja käis. Selle määratluse jaoks mõjub näidend üpris karmi ja illusioonivabana. Ometi ei puudu „Kriidiaia“ finaalis paradokslev lootus, võib-olla koguni ka halastus.

Pille-Riin Purje
„Jäaepeeglile maalitud leek“
Postimees, 14.02.2018

Maitland – Mait Malmsten, Madrigal – Ülle Kaljuste. Foto: Mats Öun.

Elukestev õpe

Lavastaja Kertu Moppel: „Me kindlasti ei taha vaatajatele midagi tõestada. Me tahame küsida. Küsida nii teravalt, et inimesel tekiks tunne, et seda küsitakse just tema käest.“

Lavastaja Kertu Moppel, kuidas sa leid-
sid Maksim Gorki „Väikekoodanlased“?

Sõber soovitas. Kui lavastaja võtab mõne vana materjali, siis tihti küsitakse, et „kuidas see puudutab tänapäeva“. Ja lavastaja ütleb siis, et „eks inimsuhted ole universaalsed, inimene on ju inimene igal ajal“ jne. Minu meelest on selles näidendis väga-väga tänapäevased probleemid. Tundsin ära oma põlvkonna, tundsin ära selle seisundi, kus praegu oleme. Pjotr küsib, et miks ei räägita inimestest, kes on kuskil „pean“ ja „tahan“ vahepeal. Tunnen, et minu põlvkonnal, alla kolmekümnes- tel, kes ei ole veel oma kohta elus leid- nud, lasub ühtpidi mingi sundus olla edukas – elame ju kapitalismis, midagi pole teha –, aga noor inimene võib hin- ges tunda, et ta tahaks midagi muud, kuid mida täpselt, ei tea. See on noorte peategelaste Tatjana ja Pjotri impotent- sus, et nad ei suuda ära otsustada, mida nad tahavad, ei suuda ennast kehtes- tada. Igal pool on nii palju erinevaid tõdesid. Ei taha olla radikaalne, aga ei taha ka oma olemust või tahet maha salata. See dilemma on minu jaoks väga kõnekas. Isiklik.

Ajaloo on olnud pikad perioodid, mil edu tõi see, kui tehti kõike sama- moodi, nagu olid teinud vanemad. Aga see muster mureneb, edu saavutami- seks tuleb muutuda (mis tõi meid siia, ei vii meid edasi) ja see võib mõlemale poolele raske olla.

Selle lavastusega me küsime, kuidas elada. Maailm muutub, elu liigub edasi, aga osadelt inimestelt sa ei saagi nagu oodata, et... See võib olla õudne tunne, et tahaks oma lastele kõike anda, õpetada, kuidas elus hakkama saada, sest me oleme need asjad läbi teinud ja palun õppige meie pealt, aga lapsed ütlevad, et seda tundi koo- lis enam ei ole, nüüd on muud asjad vajalikud. Elukestev õpe. Minu põlv- kond elab maailmas, kus pind jalge all

kõigub igas mõttes. Me ei saa endale lubada isegi mitte illusiooni, et saame stabiilsust loota. Keskkonnaolud – see on kõige hullem probleem. Aga keegi ei tea, kas turumajanduslik kapitalism kestab. Kõigele ennustatakse pidevalt lõppu. See ajastu saab läbi, too ajastu saab läbi... Tahaks mingitest vanadest väärtustest kinni haarata, aga võib- olla need homme enam ei kehti.

Kas proovides leidsite siiski ka midagi püsivat, kehtivat?

Meile trupis on eri põlvkondade inimesed, mis oli väga rikastav kogemus. Mulle tundus, et mida vanem inimene, seda rohkem ta tajub seda ajastu äre- vust. Võib-olla nooremad on entu- siastlikumad. Kes on oma elu paika saanud, pere loonud, tunnevad, et oh, mul on nii palju, millega tegeleda, saan ärevustunnet vältida. Pere ja lähedus ei kao kuhugi. Tükis on see ju ka ainus asi, mille inimesed väljapääsuna lei- vad. Ajad on ärevad, ei saa aru, mis toimuma hakkab, sisetunne on ime- lik. Ema-isa on lastega tülis, aga nad hoiavad üksteist nii väga, et leiavad seal tuge. See on tõesti tõsi, et raske- tele aegadel või nende eelaimuses on kõige olulisem leida keegi, kes on sinu kõrval ja kellega koos sellest kõigest läbi minna. Siis oled õnnelik.

Tatjana kurdab, et raamatuid kirjuta- vad inimesed, kes tahavad talle tões- tada, et elus on asjad teisiti, kui tema arvab – kirjandus ei kõneta teda. Mil- line on teie suhe publikuga?

Me kindlasti ei taha vaatajatele midagi tõestada. Me tahame küsida. Küsida nii teravalt, et inimesel tekiks tunne, et seda küsitakse just tema käest. Näiden- dis on nii palju küsimusi, näitlejate ja inimestena me tahame neid laval tõsta- tada ja soovime, et ka inimesed nende üle mõtleksid. Jumala eest, ei ole meie need, kellel on kindel tõde tagataskust võtta ja öelda, et vaat nii on, kallis rah-

Polja – Liisa Pulk, Nil – Hendrik Toompere jr, Pertšihhin – Ivo Uukkivi, Bessemjonov – Indrek Sammul, Pjotr – Robert Annus.
Foto: Aron Urb.

vas, nii tehke! Ei usu, et keegi pärast etenduse vaatamist mulle helistaks ja ütleks, et kuule, ma mõtlesin seda... aga ma loodan, et inimesed pärast eten- dust omavahel räägivad. Helista sõb- rale või helista iseendale – kõnni koju ja pea oma peas need vestlused ära.

„Väikekoodanlaste“ lavastamine ja „Padjaklubis“ mängimine – kas neis on sinu jaoks mingi ühisosa?

Maksim Gorki „Väikekoodanlased“

Lavastaja Kertu Moppel, kunstnik Arthur Arula, videokunstnik Emer Värk, valguskunstnik Triin Suvi, muusikaline kujundaja Lauri Kaldoja. Tõlkinud Sven Karja, Ernst Raudsepp ja trupp. Esietendus 16. märtsil 2018 suures saalis.

Osades: Indrek Sammul, Kaie Mikkelsen, Liisa Saaremäel, Robert Annus, Hendrik Toompere jr, Ivo Uukkivi, Liisa Pulk, Marta Laan, Lauri Kaldoja, Jüri Tiidus, Liis Haab.

Kui olen Draamateatris ja tegelen „Väikekoodanlastega“, siis unustan ära, et mängin „Padjaklubis“. Kui keegi küsib, siis vast tuleb meelde – õige-õige, ma teen seda ka. Ei, need ei ole seotud. Aga teisalt – „Padjaklubi“ on minu jaoks pooleldi nagu sotsiaal- töö. Me räägime noortega ja anname endast parima, et sarja sisse lükata küsimusi, mis on meie jaoks olulised. Sarja ja Gorki ühine joon on vahest

see, et nad ei ole eluvõõrad. Nad jul- gevad tegelda asjadega, mis pole nii klantsid, ja seejuures mitte patroni- seerivalt, ai-ai-ai. Moraali ei loeta ei siin ega seal.

Katkendid intervjuust, täistekst ilmu- nud „Väikekoodanlaste“ kavalehes.

Küsis Ene Paaver

Revolutsioonilauliku rehabiliteerimine

2018. aastal täitub Venemaa kirjandusklassiku Maksim Gorki sünnist 150 aastat (28. märts 1868, Nižni Novgorod – 18. juuni 1936, Gorki).

Asjaolu, et Gorki pärast pikemat va- heaga naaseb korraga koguni kahe lavastusega („Väikekoodanlased“ Eesti Draamateatris, lav Kertu Moppel, „Põhjas“ Tallinna Linnateatris, lav Uku Uusberg) ka Eesti teatripilti – pea- legi veel märtsis, Gorki sündimise kuul – saab aga vaevalt siduda vaid täht- päeva tähistamise taotlusega. Ilmsel- gelt on kaks noorema põlve lavastajat üheaegselt taasavastanud maailma- dramaturgi, keda sel sajandil näiteks Tallinna teatrites „oma ehedal kujul“ polegi mängitud. Tallinna Linnateatri laval on olnud Gorki kaasaegne töö- lus Max Bitteri „Põhjas“ (2000, lav Peeter Tammearu), Von Krahli Teat- ris on tehtud-nähtud romaani „Ema“ dramatiseringut, kuhu oli liidetud ka lõike vendade Presnjakovide näiden- dist „Ohvrit mängides“ (2005, lav Rainer Sarnet).

Gorki unustuse hõlma vajumist pole teab mis raske põhjendada: nõuko- gude epohhil koolis käinutele oli ta risti-põiki läbihekseldatud kohustuslik autor, tormilind ja revolutsioonikaja- kas, sotsialistliku realismi esindusnimi, kelle kujutatud maailmad ja probleem- mistik näivad olevat libisenud meist valgusaastate kaugusele. Jah, juba omagi nõuka-aega jäänud kirjandus- tunnust mäletan, et Gorki „Emani“ jõudes teatas kirjandusõpetaja re- soluutselt, et nii tottrat teost (mille

sisuks on, kuidas noor revolutsionäär Pavel „tinistab“ riigikukutajaks ka oma poliitiliselt indifferentsse ema) me käsitlema ei hakka.

Kindlasti oli Gorki saatus sügavalt traagiline ning ta ise vastuoluline fi- guur. Lubades oma kirjandusliku ande heauskselt siduda kaunikhäälse loosungitega – võtame rikastelt ja ja- game vaestele – võis ta vaevalt uskuda, et see pole mitte flirt ega romanss uue süsteemiga, vaid aastate kulgedes üha piinavamaks muutuv sundabieli, millest puudus tagasitee. Nõukogude võimu imeteldav püüd esitleda Gor- kit (kes tagasihoidliku koolihariduse tõttu jäi elu lõpuni kirjutama kirja- vigadega) riikliku esikirjanikuna tõi oma tähtsaimale „põlvkonna häälele“ kaasa enneolematuid privileege, säili- tades samas ka toepelvalvsa kontroll- mehhanismi. Ent kui mitmegi Gorki põlvkonnakaaslase, puht-propagan- daautori kohta võiks öelda, et tegu oli vaid võimu poolt loodud „kehatu“ müüdiga, kes ilmus, täitis tellimuse ja kadus jälgi jätmata, siis Gorki kirjan- duslik anne, isiksuslik haare ja kirglik kunstnikuloomus pole kuidagi luba- nud teda ajaloo prügikasti heita.

Selgeks tõendiks sellest on ka Gorki draamalooming, mis ei kuulu sugugi vaid praeguse vene teatri, vaid ka tema kaasaegse maailmalava klassikapäran-

Gorki draamalooming ei kuulu sugugi vaid praeguse vene teatri, vaid ka tema kaasaegse maailmalava klassikapärandisse.

disse. Tõsi, kui praegu vene lavastaja haarab Gorki „Põhjas“ või „Vassa Železnova“ järele, siis reeglina ütleb ta põhjenduseks, et see näidend või- maldab „erakordselt täpselt rääkida tänasest Venemaa olukorrast“. Kuid Gorki dramaturgia poole pöördu- vad tänapäeval ka mitmed Euroopa tipplavastajad, kes on suutnud tema tekstide alusel luua lavastusi, mis on osutunud kunstiliselt kõnekaiks ka ko- halikes kultuuriruumides. Seega peab neis leiduma midagi enam, kui pel- galt sotsialistliku elukorralduse alane „selgitustöö“.

Gorki „Väikekoodanlased“ on oma esiklavastustest peale (1902) kuulunud vene teatri püsirepertuaari, selle teo- sega on seotud paljud vene teatri kuul- sad tegijad. Gorki esimese näidendi esimene kuulaja (tollase tava kohaselt luges autor oma näidendi teatritegi- jatele ise ette) ning siseretsensent oli Vladimir-Nemirovitš Dantšenko, kes

ka soovitas seda lavastamiseks Kons- tantin Stanislavskile. Moskva Kuns- titeatri esiklavastuses mängis Pjotri kolmas vene teatrikuulsus Vsevolod Meierhold. Lavastusel polnud erilist menu – ehk ka seetõttu, et kuigi noor autor saatis Stanislavskile lavaliste lahenduste kohta pikemad juhised, ei realiseerinud Stanislavski neist mitte ainsatki. Võiks oletada, et revolutsio- niooneelsel perioodil (näidend pälvis 1903. aastal Gribojedovi preemia) võimendusi „Väikekoodanlastes“ ees- kätt melodramaatilised süžeeikägud ja tohtu hulk lopsaka sulega antud ning oma tõe ja õiguse eest kirglikult heitlevaid karaktereid. Pärast proleta- riadi diktatuuri kehtestamist selgus, et see teos sobitub nagu valatult „isade ja poegade“, „uue ja vana maailma“ kollisioonide kunstiliseks illustreerimi- seks. Avanes selle näitemängu avaram raamistik – sisekriisides ägav ja põlv- konniti oma mulli kapseldunud pere- konnaring kui väärtus- ja usalduskriisi põdeva ühiskonnamudel. Teise maail- masõja järele nõukogude teatri „Väi- kekoodanlaste“-traditsiooniga liituvad ka paar selle näidendi tõlgendust Eesti teatrites (Draamateatris 1945, lav Leo Kalmet; Vanemuises 1946, lav ja Pjotri osatäitja Kaarel Ird).

Omas ajas etapiliseks kujunes Georgi Tovstonogovi 1966. aasta „Väikeko- danlaste“ psühholoogiliselt subtiilne ja publitsistlikult erk lavastus, mis oli saanud mõjutusi juba Brechtilt ja absurdidraamast. Vene teatri kõige värskem aktiivsemat resonantsi tek- kitanud „Väikekoodanlaste“ lavastus

pärib aastast 2004, mil selle tõi taas Moskva Kunstiteatri lavale praegu ikka veel Venemaa võimuorganite poolt koduaresti elimineeritud teatri- ja filmilavastaja Kirill Serebrennikov. Ilmnes, et „kohustusliku kooliklas- siku“ Gorki dogmaatilise konser- vatiivsuse ja egoistlikult lämmatava (vanemliku) armastuse teema hakkab tööle ka kaasaegsel tinglik-teatraalses mängukeskkonnas.

Mõtlen, et ehk on eestlaste mõnin- gane Gorki-pelgus seletatav sellega, et mõned tema teoseid läbivad ter- minid kipuvad meie jaoks ikka veel kandma liiga kitsast sisu. Nii ei pruugi ju revolutsioon tähendada tingimata proletaarset riigipööret, vaid igasu- guse maailmakorra, aga tegelikult ju mentaalse seisundi pöördelisel mur- ranguhetke. Vaevalt märgivad ka väikekoodanlased kaasaegses konteks- tis väikekaupmehi või laiemas plaa- nis mistahes ühiskondlike reformide veendunud vaenajad, vaid pigemini ehk piiratud maailmavaadet ja vaim- set unelolekut laiemas plaanis. Kas ei peaks me sellest kõigest siis tänagi rääkima? Otsima ühisosa, mõistmist ja... ka hukkamõistmist? „Meie ümber ja meie hulgas sisiseb kurvastatud väi- kekoodanlus“, kirjutas Gorki 1933. aastal. „Teater, paljastades vaataja ees väikekoodanlase jälgi olemust, peab äratama põlgust ja vastikust tema vastu. Teatrikunst peab meid selles ai- tama.“ (Maksim Gorki „Artikleid ja sõnavõtte 1896–1936“, Tallinn, 1963)

Sven Karja, Vanemuise teatri dramaturg

Soojatuki küla eestlased

Tallinna Linnateatri näitlejana tuntud Tõnn Lamp tegi Draamateatris debüüdi lavastajana. „Jaanipäev“ on dokumentaallavastus, mis toob meieni Siberi-eestlaste lood oma elulust ja külast.

„Jaanipäev“ on sinu esimene lavastus. Kuidas sa jõudsid lavastamiseni?

Läbi juhuse. Mari-Liis Lill küsis mu käest, mida ma teen 2018. aasta kevadel. Tol hetkel olin kirjast Uku Uusbergi lavastuses „Põhjas“, aga Mari-Liis pakkus Paavo Piigiga ka hasse kirjutatud näitemängu lavastamist. Pärast nädalast järelemõtlemist võtsin pakkumise vastu. See on minu esimene täispikk lavastus. Olen ühe korra ka varem lavastanud, see oli samuti kummalisel kombel Paavo Piigi tekst, aga see oli lühinäidend Tallinna Linnateatri hooaja avamiseks.

Kui said lavastamise pakkumise, kas said tutvuda ka juba näidendiga?

Ei, tol hetkel olid ainult lühikesed kokkuvõtted intervjuudest inimestega, keda Mari-Liis ja Paavo olid Ülem-Suetukis küsitlenud. Veidi hiljem lugesin intervjuud läbi tervikuna. Teksti valmimiseni läks veel aega.

Mis sind köitis selle alusmaterjali juures? Mis tekitas huvi selle teemaga tegelemise vastu?

Köitis juba see mõte, et inimesed elavad ühes kauges kauges külas sügaval Venemaal... Pisike eesti küla kusagil perifeerias. Mul on tunne, et meie ümber mõtlevad inimesed üha enam, et nad ei taha enam seda linnaelu, selle pinget ja stressi. Inimesed igatsevad ära, soovivad kuhugi peitu minna, elada lihtsamat elu. Kõike on saanud liiga palju, lakkamatu informatsioonitultv sotsiaalmeediast ja uudistest lihtsalt kurnab.

On neid, kes on Suetukist näiteks Eestisse kolunud, aga siiski hiljem tagasi läinud – nad on tajunud, et elu suuremas linnas on palju keerulisem ja raskem. Selles mängib kaasa kindlasti ka väikeste kogukondade võlu. Lugesin ühest raamatust, et vanas külaühiskonnas oli umbes 150 inimest külasuuruse piires. Üle selle muutus küla elanikkond üksteisele juba hoomamatuks, nii et siis tuli kolida mujale ja asutada uus küla. Suetuk ongi praegu just selline 130-140 asukaga küla – tead kõiki inimesi nägupidi, kõigiga on isiklikud suhted. Seal saabki elada lihtsamat elu ja on neid, kellele see väga sobib.

Kellest „Jaanipäev“ räägib?

„Jaanipäev“ räägibki Ülem-Suetuki küla inimestest. Nad on küla püsielanikud, välja arvatud üks tegelane, kelle prototüüp on küll oma lapsepõlve seal veetnud, ei räägi enam eesti keelt, aga käib seal aeg-ajalt külas.

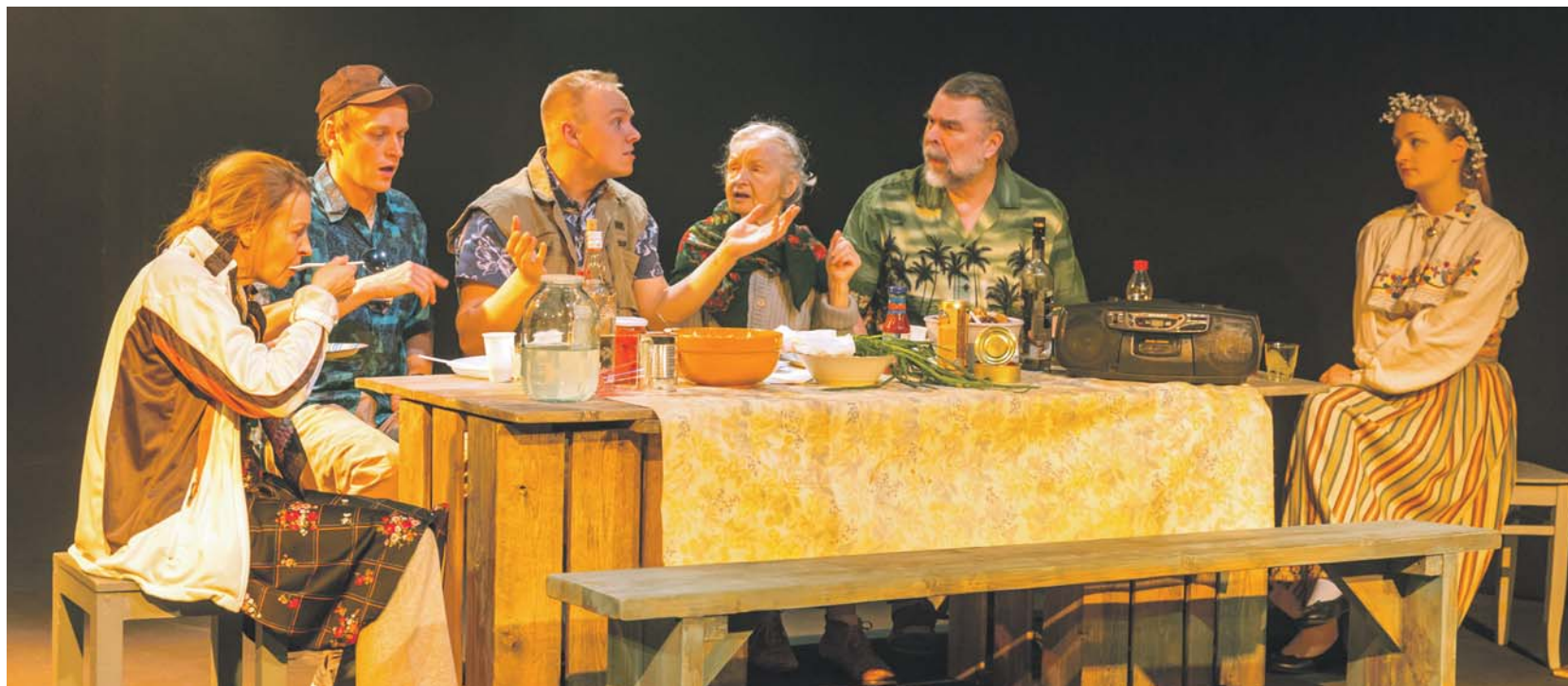
Praegu räägime Siberist palju just 1940. aastate küüditamiste kontekstis. „Jaanipäev“ toob esile aga eestlaste palju varasemad seosed selle kaugel paigaga.

19. sajandil viidi sinna sunnitiivlisi, aga mindi ka vabatahtlikult tasuta maad saama. Ja nagu lavastuseski üks tegelane viitab, siis sinnaminek võis võtta kolm aastat. Mindi ju jalgsi.

Minu enda perekonnaski on Venemaalt tagasirändamise lugusid. Minu vanaema on sündinud Saraatovis 1920. aastal ning toodi imikuna Eestisse. Reis kestis seitse kuud, sest teel oli palju takistusi. Aga 1921. aastal oli Saraatovis suur näljahäda, nii et sellest vanaema ja tema pere pääses. Minu abikaasa vanavanavanaisa oli üks Abhaasiast tagasirändajatest. Jõudis siia ja elas mõnda aega kuni ühel päeval kõndis mööda teed ning mõeldus kraavikaevajatest. Ütles neile tervituseks „Jõudul“, aga üks teetöölisest ütles vastu, et jõudu endalgi tarvis, aga tee-käija pidagu lõuad. See tegi hinge täis, nii et ta läks tagasi Abhaasiasse.

Kuulates Suetuki inimeste jutustusi oma elust ja Siberist tekib palju äratundmisrõõmu (see võrratu siberi-eesti keel!), aga kõik kokku mõjub see maailm ikkagi väga eksootilisena.

Olen püüdnud võimalikult autentselt avada nende maailma.

Jaanipäev on olulisemaid tähtpäevi Siberi-eestlaste jaoks. Külasse tulevad kokku ka need, kes seal igapäevaselt enam ei ela, kuid kodupaik tõmbab ikka. Foto: Siim Vahur.

Suetuki küla säilimine on kahtlemata seotud geograafilise asupaigaga ja kaugusega Eestist. Näiteks Peipsi-tagused Eesti külad teiselpool piiri on ju kõik kadunud. Suetuk on säilinud ilmselt ka tänu sellele, et kogukond hoidis väga kokku. Tajuti oma erilist ja peeti tähtsaks eestluse alahoidmist. Seal eesti keele õpetajana töötanud Piret Toomet on väga hästi võtnud selle kokku sõnapaariga kultuuriline enklaav.

Aga hääbumise teemast muidugi ei pääse. Oma selge mõju on juba sellegi, et eesti keele tunde on koolis väga väheks jäänud. Paari tunni eesti keelega nädalas ei suuda just palju teha.

„Jaanipäev“ põhineb dokumentaalsel materjalil. Mis on sinu kui lavastaja ülesanne – kas eelkõige anda edasi nende lugu võimalikult autentselt või tuua publikuni just oma tõlgendus ja vaade teemale?

Olen püüdnud võimalikult autentselt avada nende maailma. Nende inimeste jaoks näiteks rahvuse küsimus ei ole üldse nii oluline. Nad kahtlemata identifitseerivad end kui eestlasi, aga vahetegemine rahvuse pinnalt ei ole asi, millele igapäevaselt mõelda. Suurt konflikti ei ole. Ma ei tahtnud seda külge kuidagi erilisel rõhutada, pigem püüdsin leida võimalusi jääda võimalikult ausaks nende inimeste elude suhtes.

Kas mõtlesid palju oma volituste piiridele? Kuidas sa üldse oled sõnastanud enda jaoks need volitused?

Kuna tegu on dokumentaalnäidendiga, siis ma ei tahtnud kindlasti neid kujutada ebasoodsas valguses. Kavalehel on mõned pildid majadest, mis on upunud suurtesse nõgesepõõsastesse. Seal ei ole küsimus selles, et inimesed ei niidaks neid nõgesid, vaid lihtsalt majas ei ole elanikke, ei ole kedagi, kes seda teeks. Seda pilti annab kahtemoodi tõlgendada. Selliseid valikukohti peab endale teadvustama.

Kui kõrvutada Eestit suurte riikide või kultuuriruumidega, siis oleme meie mastaabilt ka nagu üks Ülem-Suetuki küla. Väike saareke suures meres. Nii vaadates muutub Suetuki küla mudeiks. Kas selle mudeli põhjal võiks midagi ennustada Eestile? Kas peaksime midagi sellest õppima?

Suetuk on säilinud ilmselt ka tänu sellele, et kogukond hoidis väga kokku.

Eelkõige õpetab ta seda, et inimestest peab hoolima.

on juba praeguseks settinud mingi teadmine, mida sa kindlasti oma järgmistesse teatritegemistesse kaasa võtaksid?

Oskan öelda küll – ma soovitan kõikidele näitlejatele vähemasti korra elus lavastada. See on erakordselt kasulik. Hakkad vaatama kõike hoopis teise kandi pealt. Olles ise näitleja, siis lavastamine on ikkagi silmiavav kogee-

teema vastu, siis millist raamatut sa soovitsid?

Raske on valida, sest kõik on tegelikult kihvtid, lihtsalt igapäev on oma rõhuasetus. Kõige rohkem meeldis vist Aadu Musta raamat „Siber ja Eesti. Jalaraua kõlin.“. See annab väga kaasahaarava ülevaate, kuidas üldse esimesed eestlased pärast Põhjasõda sõjavangidena Siberisse sattusid ning

Linda - Ester Pajusoo, Liine - Laine Mägi. Foto: Siim Vahur.

Aga seda mudelit ikkagi üks-ühele ei saa üle kanda. See on minu jaoks ikkagi ühe väikese enklaavi lugu. Jah, selles loos on midagi, mida saab kõrva taha panna. Aga Eestile ma küll sellist hääbumist ette ei näe. Vähemalt senikaua kuni meil on emakeelne ülikool, emakeelne kõrgharidus, kuni emakeelne sõnavara suudab inglise keele pealetungile vastu seista.

Teeme seda intervjuud hetkel, mil esikani on kuus päeva. Aga kas siiski

mus. Ma olen läbinud erinevad etapid, alates sellest, et „Tõnn! Miks sul oli vaja nüüd selline asi ette võtta!“ kuni helgemate hetkeni. Näitlejad on olnud väga toetavad, nii et kokkuvõttes on mul väga hea meel.

Millal järgmine lavastus tuleb?

Oi, ei tea!

Siberi-eestlaste kohta on palju kirjutatud nii artikleid kui ka raamatuid. Kui kellelgi tekib sügavam huvi selle

Must jõuab välja peaaegu 20. sajandi algusesse. Seal on palju jaburaid, aga meelde jäävaid lugusid. Must on kaevunud põhjalikult arhiiviallikatesse, nii et kindlasti soovitan. Väga põnev raamat. Väga tore on ka August Nigoli raamat „Eesti asundused ja asupaigad Venemaal“ 1918. aastast ning Jüri Meomutteli „Eesti asunikud laialises Wene riigis“. Ja muidugi kõik Anu Korbi raamatud – Eesti asunduste sari alates esimesest!

Küsis Kairi Kruus

Kas sa Tihumeetri Tiinat tead?

Tõnu Kaljuste ideest tuua laval kokku vanad väarikad ooperilauljad ja Draamateatri näitlejad on välja kasvanud ühine suvelavastus. See räägib ühest perekonnast, kelle kokkusaamise kaaperdab terve koor kirglikke ja vastandlikke hääli. Repertuaaris – Eesti metsa tulevik.

„Metsa forte“ toob suure saali lavale legendaarsed lauljad – Helgi Sallo ja Margarita Voites, Voldemar Kuslap ja Mati Palmi. Igapäevane töö ooperilavadel on neil küll seljataha jäänud, kuid kahtlemata on neis imetusvää-

Mida toob metsaarutelu esile ühiskonna kohta laiemalt?

Oksapidi ja kõverpeeglis jõuab see kõik ka lavastusse. Sealjuures ei ole eesmärgiks pooli valida (kui üldse selle kõige põhjal keegi seda teha enam oskakski), vaid uurida, mida toob metsaarutelu esile ühiskonna kohta

Mehis Pihla

„Metsa forte“

Eesti Draamateatri ja Nargenfestivali ühine suvelavastus. Lavastaja Hendrik Toompere jr, kunstnik Kristjan Suits, muusikajuht Tõnu Kaljuste, muusika ning seaded Tõnu Kõrvits ja Tõnis Kõrvits, assistent Kairi Kruus. Esietendus 25. mail 2018 suures saalis.

Osades: Kersti Heinloo, Voldemar Kuslap, Markus Luik, Mati Palm, Mehis Pihla, Liisa Saaremäel, Helgi Sallo, Hendrik Toompere jr, Jüri Tiidus, Uku Uusberg, Margarita Voites. Kaasa teeb Nargenfestivali orkester Tõnu Kaljuste juhatusel.

metsa järele ning kogu draama lööb lahti sealsamas kadakpõõsa juure all.

Aga kõik see jätakski meid külmaks, kui mets meile oluline ei oleks. Nii võiks „metsa forte“ sõnapaar viidata ka sellele jõule, millega mets meid

sime samuti tuleviku-küsimusteni ja tema sõnutsi tegeleme praegu „majanduskasvu ja maksusüsteemide ja sotsiaalabi struktuuriga justkui tehes nagu, et ökoloogilise jätkusuutlikkuse probleeme pole olemas. Vaikimisi kehtib põhimõte: „Saame igal juhul

Mati Palm, Margarita Voites, Helgi Sallo ja Voldemar Kuslap esimeses proovis. Foto: Kadri Hallik.

set loomingulist jõudu. Mitmel neist on siiani erakordselt tihe esinemisgraafik. Nii et kui tihti on pensionäridest tegelaskujud teatrilaval elule alla vandanud, kibestunud ja hädised, siis selle lavastuse „vanad“ osatäitjad ei mahu juba oma olekuga kuidagi nendesse raamidesse. Raamist väljas on ka juba idee ise – tuua nad üheskoos Draamateatri lavale. Selline ettevõtmine on igatahes esmakordne.

Kõik sai alguse sellest, et Tõnu Kaljustel tekkis idee tuua kokku vanad väarikad ooperilauljad ja Draamateatri näitlejad. Parasjagu olid alanud ettevalmistused EV 100 teatrisarja „Sajandi lugu“ lavastuse loomiseks ja loosi tahtel oli Draamateater saanud partneriks Nargenfestivali. Teatrisarja raames sünnib koostöölavastus „Isamaa pääsukesed“ (Andrus Kivirähk, lavastaja Priit Pedajas). Aga nagu selgus, on kahel organisatsioonil rohkemgi koostöötahet ja nii sünnib teinegi suvelavastus – „Metsa forte“ (Mehis Pihla, lavastaja Hendrik Toompere jr).

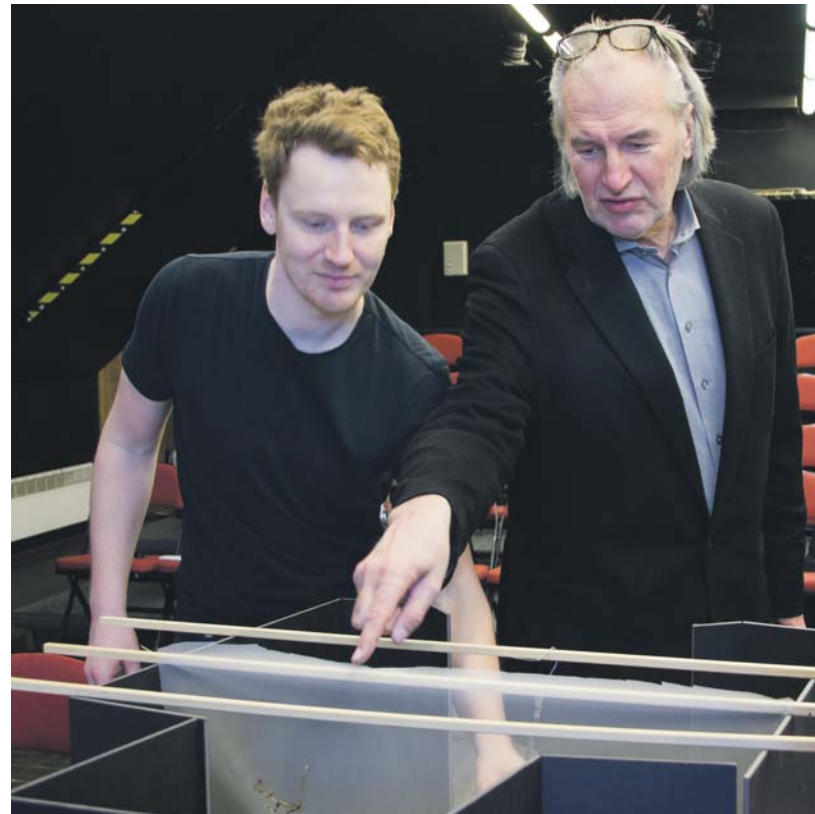
„Metsa forte“ seab lavale kõrvuti noore ja vana põlvkonna ja see asjaolu sai lähtepunktiks ka lavastuse teema paikapanemisel. Kahe põlvkonna kokupuutepunktiks on kahtlemata tulevik. Mida on vanadel noortele jätta ja mida noored pärandusega peale hakkavad? Just tulevikule mõtlemine põrgatab kokku inimeste põhimõtted ja unistused, isikliku heaolu taotluse ning kogukonna hüve, kohese rahulduse ning pikemas perspektiivis mõtlemise. Kuidas üldse neis asjus ühele lehele jõuda?

Lavastuse pealkiri on inspireeritud muusikalisest terminist *mezzo forte*. Kui muusikas tähendab *mezzo forte* poolvaljult, siis „metsa forte“ tõlgendamiseks on võimalusi rohkelt. Nagu on selgunud viimase pooleteise aasta jooksul, ei ole Eesti metsa tulevik teema, mida arutatakse poolihääli. Mets kütab kirgi sotsiaalmeedias ja päevalehtede arvamuskülgedel, volikogusaalides ja pressiruumides.

laiemalt. Kui võtta mets päevakorrast maha, siis kerkiks mühinal asemele mõni muu teema, mida hakitaks sama mustrit järgi.

Tundub, et kõigil on oma seisukoht nii kuuma teema kohta nagu eesti suurim rahvusvara, aga nagu igasuguse arutelu õnnestumiseks, tuleb kõigil endalt küsida, millal tema seisukoht põhineb ja kui hästi üldse probleemi olemusest aru saab – kui hästi ta tunneb metsa ja mida tema juures kalliks peab; milline on tema enda lugu metsaga. Teisisõnu, kui hästi inimene tegelikult „Tihumeetri Tiinat teab“ ja kes on need, „kellest rääkida ei või head“.

Sel aastal tuleb kevad tõesti teisiti – metsa all sinililli korjates kaigub linnulaulu asemel nüüd kõrvades lageraie, puidurafineerimine, kodutu lendorava huige, igilõikurist harvester, ja jooksev tihumeeter võtab silme ees lausa mustaks. Metsa võib ju vaikust otsima minna, aga selle vaidluse eest juba ei põgene. Kõik need häälevad tulevad

Lavastaja Hendrik Toompere jr ja muusikajuht Tõnu Kaljuste. Foto: Kadri Hallik.

oma kütkes hoiab. Sellestki on palju kirjutatud, näiteks Fred Jüssi ja Valdur Mikita artiklites ning raamatutes, kui nimetada ainult paari tuntumat metsamõtestajat. Aga metsast jutustavad ka mitmed laulud Voldemar Kuslapi ja Mati Palmi repertuaaris, selle pea müütilise metsajõu ulatusest võiks aimu anda Margarita Voites hääli.

Lõpetuseks viitan hoopiski eelmises Draamateatri ajalehes ilmunud vestlusele Soome näitekirjaniku Juha Jokelaga. Jokela intervjuus jõud-

hakkama orkaanidega ja veetaseme tõusuga ja miljonite kliimapõgenikega, aga vaat siis oleme hädas, kui Euroopa Keskpank meiega rahul ei ole.“

Kuidas aga ikkagi üksikisiku tasandil, siin ja praegu, langetada õigeid otsuseid? Kelle vaidlustes ja kuidas peaks tööde selguma?

[Nalja saab ka.]

Kairi Kruus

Selgus iseendas

Kas oskan ja julgen tunnistada endale oma valikute põhjusi ja tulemusi, kas oskasin – ja oskan – enda kujundatud elus olla õnnelik?

„Eluhinguse“ tegevus toimub Suurbritannia lõunaranniku lähedal asuval Wighti saarel. Eesti publik ei saa küll etendust vaatama minnes üle mere sõita, kuid linnast välja, vaikusesse ja rohelusse siiski. Laitse Graniitvillas on mõnus suveteatripaik. „Eluhingus“ passib siia, kõrvalteele ja vanade müüride hämarusse imehästi. On ju ka lavastuses meie ees pisut üksildane koht, üksildasevõitu elud, pikk endasse vaatamise öö. Kaks kuuekümnendates eluaastates naist kohtuvad, et jõuda endas milleski selgusele. Neid seob üks mees, kes pikki aastaid on olnud ühele abikaasa ja teisele armuke. Kuid küsimus pole mitte mehes (kes juba koos kolmandaga oma teed läinud), vaid naiste enesepildis, iseenda mõistmise soovis ja vajaduses: miks tegin oma elus ja suhetes sellised otsused, nagu tegin? Kas oskan ja julgen tunnistada endale oma valikute põhjusi ja tulemusi, kas oskasin – ja oskan – enda kujundatud elus olla õnnelik? Naised pole omavahel varem kohtu-

nud, nüüd võetakse rääkimiseks aega. Elu- ja teatrikogenud trupi poolt lavale toodud intiiimne inglise draama pakub süvenevat kaasa mõtlemise võimalust.

„Eluhinguse“ esmalavastuse (2002) kavalehes kirjutas autor Sir David Hare: „See pole enam keskiga, kuid kindlasti mitte ka vanadus. See on midagi vahepealset... Tahtsin kirjeldada kahte naist just sellisel hetkel: neil on pikk minevik selja taga ja ees ootab arvestatav tulevik.“ Tõepoolest, eluaastanumbrid ei pruugi midagi rääkida elujulgusest ja -jõust. Tartu ja Warwicki ülikooli professor, psühholoog Anu Realo on kirjutanud: „Kas keskea piire saab üldse kindla vanusega määrata? Iga kümmes Euroopa Sotsiaaluuringus osaleja arvas, et noorusaeg ei lõpe ega vanadus alga mingis kindlas vanuses, vaid sõltub inimesest. Teisisõnu, „inimene on vana alles siis, kui ta enam midagi ei tunne“ (Erich Maria Remarque).“ („Keskiga algab... 55-aastaselt!“ Eesti Päevaleht, 18.10.2012)

Frances – Laine Mägi

David Hare

„Eluhingus“

Lavastaja Aleksander Eelmaa, kunstnik Liina Unt (Endla), muusikaline kujundaja Garmen Tabor, helikujundaja Sander Tuvikene, valguse kujundaja Andres Pajumäe, tõlkinud Krista Kaer. Esietendus Laitse Graniitvillas 13. juunil 2017.

Osades: Kaie Mikhelson, Laine Mägi.

Madeleine – Kaie Mikhelson. Fotod: Mats Öun.

Ikka naiste õlul

„Isamaa pääsukesed“ on Eesti Draamateatri ja Nargenfestivali ühistöö ning kuulub EV 100 teatrisarja „Sajandi lugu“.

Eesti Vabariik saab 100-aastaseks ja sel puhul otsustab rahvateater Virmaline tuua lavale Vabadussõjale pühendatud muusikali „Isamaa pääsukesed“. Paraku pole Eesti elu saja aasta jooksul kuigi palju muutunud: kui tollal ei viitsinud mehed sõtta minna, siis nüüd ei viitsita teha näitemängu. Seega peavad tublid naised kogu koorma endi õlule võtma ja ise juubeli tähistamisega toime tulema. Priit Pedajas: „Et Andrus Kivirähk on kirjutanud seekord muusikali ja et meid loositi seda tegema koos Nargenfestivaliga, siis kujuneski nii, et nad aitasid meid muusikalistes küsimustes ja muusika valis Tõnu Kaljuste. Mängime seekord Keila Kultuurikeskuses, sest näidendi tegelased, näiteringi naised mängivad just sarnastes kultuurimajades. Tegime tiiru ümber Tallinna, otsides atmosfääri ja tingimuste poolest sobivat kultuurimaja ja Keila oma tundus selle lavastuse jaoks kõige parem.“

Kes on isamaa pääsukesed?

Andrus Kivirähk: Näidendis on see rahvateatri Virmaline poolt etendatava muusikali nimi ja „isamaa pääsukesed“ sümboliseerivad vapraid eesti sõdureid, kes Vabadussõjas kurja vaenlase alistasisid, nii nagu tõelised pääsukesed vahel hulgakesi koos peletavad eemale kulli. Aga loomulikult võib iga eestlane ennast soovi korral isamaa pääsukeseks pidada.

Lavastus on osa EV100 teatrimängudest „Sajandi lugu“, kus loosi tahtel sattus Eesti Draamateater kokku Nargenfestivaliga ja meie kajastatavaks kümnendiks sai Eesti kaasaeg, 2010–2020. Miks kirjeldate seda kümnendit peamiselt naiste ja külaelu kaudu? Kuhu mehed kadusid?

Andrus Kivirähk: Muidugi, esimene impulss oleks kirjutada tänapäeva käsitlevas näidendis geenipangast ja tehiskultuurist, küberrünnakutest ja terrorismist. Olla hästi moodne, vilgutada lasereid ja kasutada hiiglaslikke ekraane. Tegelikult elab aga enamus inimesi ikka umbes samasugust elu nagu on elatud aastakümneid. Väi-

kelinnades, külates. Ka see on meie kümnend. Ja selles maailmas annavad tooni just naised. Mehed on Soomes tööl või poe taga või vaatavad telekast vormeleid.

Kas tunnete päris elus neid n-ö Virmalise näiteringi naisi, mõne väikse koha elu alalhoidjaid ja kultuuri eestvedajaid? Kas mõni paik seisis seda kirjutades-lavastades silme ees?

Jah, mina tunnen küll. Sõidan päris palju mööda Eestit ringi, käin koolides, raamatukogudes ja kultuurimajades lugejatega kohtumas ja see näidend ongi omamoodi kummardus neile toredatele prouadele, kes mind on külla kutsunud, lahkelt kantseldanud, oma küpsetatud kooki pakkunud ja üldse erakordselt sümpaatse mulje jätnud. Just selliste vahvate naiste najal kohalik elu Eestimaal püsibki.

Millal viimati vaatasite harrastajate näiteringi etendust?

Eelmisel aastal käisin vaatamas Kuusalu rahvateatri etendust, mängiti minu „Uljast neitsit“, mille oli lavastanud Tõnu Tamm.

Andrus Kivirähk

„Isamaa pääsukesed“

Lavastaja Priit Pedajas, muusikalised kujundajad Tõnu Kaljuste ja Tõnis Kõrvits, muusikaseadete autor Tõnis Kõrvits, kunstnik Pille Jänes. Esietendus 15. juunil 2018 Keila kultuurikeskuses.

Osades: Ülle Kaljuste, Marta Laan, Viire Valdma, Maria Klenskaja, Ester Pajusoo, Teele Pärn, Tiit Sukk, Christopher Rajaveer, Tõnu Oja, Taavi Teplenkov, Tõnu Kark, Karmo Nigula.

„Isamaa pääsukeste“ peamine mängukoht on Keila kultuurikeskus, kuid augustis mängitakse 6 etendust ka Naissaarel Omari küünis. Naissaare etendustele on võimalik osta piletid koos transpordiga ja ilma transpordita.

PILET TRANSPORDIGA: 40-eurone pilet sisaldab me-retransporti Naissaarele aurikul Katharina, transporti saarel, saaremaksu ja teatripiletit. Aurik Katharina väljub Lennusadamast kell 16.45, kohal tuleb olla vähemalt kl 16.30.

PILET ILMA TRANSPORDITA: 25-eurone pilet sisaldab AINULT teatripiletit, transport Naissaarele ja etendusepaika tuleb ise leida. Palume Omari küüni juures kohal olla vähemalt 15 min enne etenduse algust.

„Isamaa pääsukestes“ teatab näiteringi juht Pilvi, et vabariigi aastapäeva puhul „võiks teha midagi erilist! Midagi isamaalist. Midagi suurejoonelist! Midagi hoopis teistmoodi kui tavaliselt.“ Kui isamaaline ja suurejooneline tuleb teie lavastus? Kuidas te ise tähistate 24. veebruari ja vabariigi juubeliaastat?

Andrus Kivirähk: Ma usun, et lavastus tuleb omal kombel kindlasti isamaaline, samas mitte surmtõsine. Sünnipäev peab ju ikka lõbus olema! Mina ise käisin 24. veebruari hommikul Toompeal lipu heiskamist vaatamas ja õhtul võtsin vabariigi terviseks pitsikese.

Kivirähki kirjutatud ja Pedajase lavastatud „Eesti matus“ tuli välja sulevastusena 2002. aastal ja peab täna suvel oma 16 aasta sünnipäeva. Kas „Isamaa pääsukesti“ võiks oodata sama kõrge lend?

Andrus Kivirähk: Ei me ette tea, mis elu meil tuua võib....

Küsis Ene Paaver

„Väike jumalanna“ viimast korda laval

22. aprillil jõuab viimase etenduseeni Jaapani päritolu lavastaja Izumi Ashizawa kirjutatud ja lavastatud „Väike jumalanna“.

Izumi Ashizawa on oma teksti ja lavastuse loomiseks inspiratsiooni ammutanud mitmetest allikatest. Lavastuse raamik on kirjanik Haru (Tanel Saar) meenutused oma kadunud armsamast, endisest elavast jumalannast. Lugu rullub lahti naise (Kersti Heinloo) tagasi-vaatena oma surma hetkel. Nii elustub laval nii minevik, olevik kui ka tulevik, reaalne maailm põimub kujutlusliku vaimumaailmaga.

Lavastaja sõnutsi sai ta esialgse inspiratsiooni lavastuseks Nepali elava jumalanna traditsioonist. „Käisin Nepalis uurimisreisil ning uurisin kujukaid vanu uskumusi ja tavasid sealsete inimeste igapäevases elus. Tänapäeva tehnoloogilises maailmas on endiselt kohti, kus vana ebausk määrab inimeste elukulgu. Leidsin kohe seose jaapani kultuuriga. Jaapanit peetakse kõrgtehnoloogiliseks ühiskonnaks, aga ometi on meil vana uskumuste süsteem ja tavad, mis on pea et meie kehades. nende kahe äärmuse kõrvuti olek on huvitav. Seejärel avastasin, et ka Eestis on uskumusi, mis on lähedased jaapani šintoismile. Lavastuses soovingi need erinevad elemendid kokku viia“, selgitab Ashizawa lavastuse tagamaid.

Jaapani teater väga visuaalne ja poeetiline, haarates publikut mitte ainult intellektuaalselt, vaid ka esteetiliselt. Üks pilt võib öelda rohkem kui tuhat sõna. Foto: Gabriela Liivamägi.

Lavastuses osalevad lavakooli füüsilise teatri magistrandid (juhendaja JüriNael) ning üliõpilased ja EMTA nüüdismuusika ja improvisatsiooni erialamagistrandid. Füüsilise teatri magistrandid on paari õpinguaastaga kehtestanud end teatripubliku silmis loomingulise kooslusena, kellelt ooda-

takse otsingulist lähenemist teatrikunstile. Neid on õpetanud mitmed nimekad kaasaegse teatri tegijad. Izumi Ashizawa ülesandeks oli tutvustada just Jaapani teatri psühhofüüsilisi treeningmeetodeid, mille valdajaid Eestist ei leia.

Kairi Kruus

Ingmar Bergman. Foto: Bengt Wanselius.

Ingmar Bergman 100

Ingmar Bergman: „Raske oleks hakata seletama filmi- ja teatritöö erinevusi, võiks vahest öelda nii, et filmitegemine on üsna närvesööv töö ja teater selle kõrval peaaegu puhkus: meeldiv loov töö. Filmitöös teed kolm minutit valmisfilmi päevas, teatris on aega kümme nädalat ja kui siis tulemus ei rahulda, võid alati mõelda, et homme või järgmisel nädalal on juba parem. Teatris puudub see press, mis filmi tegemisel alati nii ängistab. Muidugi võib selline press ka stimuleerivalt mõjuda, kuid tööprotsessina meeldib mulle teater rohkem. Aga mõlemal alal olen ma alati püüdnud anda oma parima, seda võin kinnitada.“ (Ülev Aaloe „Kes? Ingmar Bergman“ TMK 11, 1984)

Rootsi filmi- ja teatrilavastaja Ingmar Bergmani sünnist möödub täna juulis 100 aastat (1918–2007). Bergman on Eesti publikule hästi tuttav autor, eesti keelde on tõlgitud vääriskas hulk tema raamatuid, näidendeid ning stsenaariume, lavale on jõudnud kümmekond teost.

Tema sünniaastapäeva tähistavate Bergmani päevade kavas on üht-teist juba seljataga, kuid mitmest üritusest veel jõuab osa saada.

„Pärast proovi“

16. aprillil kl 19 väikses saalis

„Pärast proovi“ on lugu on teatrist, teatrimängust ja inimestest, kes suure kirega on pühendunud teatri tegemisele. Autor on väitnud, et selle näidendi puhul on tegemist „siira katsega olla siiras“. Tegevus toimub vanas teatrimajas, kus pärast Strindbergi „Unenäomängu“ proovi on jäänud vestlema ja elu keerdsõlmi lahti harutama tunnustatud vana lavastaja ning nooruke näitlejanna. Ja nagu väga sageli, on teatriinimestel valusalt põimunud isiklikud ning tööalased suhted. Loosse sekkub mälestuspildina ka näitlejanna ema, kellel samuti näitlejana olid intiimsed suhted lavastajaga. Näidendi meespeategelane Vogler on suuresti autori *alter ego*. Palju paralleele on näidendil Bergmani kuulsal autobiograafilisel teosega „Laterna magica“. Näidendis on kirge ja emotsioone, armastust ja erootikat. Mängivad Guido Kangur, Riina Maidre ja Anne Veesaar, lavastas Madis Kalmet.

Ingmar Bergman: Juhtugu mis tahes, sa pead pidama oma jumalateenistuse. See on tähtis kirikulistele, veel tähtsam on see sulle endale. Hiljem paistab, kas see on tähtis ka Jumalale. Kui pole muud jumalat kui sinu lootus, on see tähtis ka Jumalale.

Esimene lugemine: „Puumaaling“

18. aprillil kl 19 Maalisaaalis

„Puumaalingu“ (1954) põhjal valmis Bergmanil üks ta tuntumaid filme „Seitsmes pits“ (1957). Ekerot ja von Sydow – Surm ja Rüütel – sünge mere taustal malet mängimas on üks kõige tsiteeritumaid kaadreid maailma filmiajaloo. Bergman on öelnud, et tõuke sümbolistliku „Puumaalingu“ kirjutamiseks sai ta lapsepõlves nähtud surmatantsu motiivist Rootsi kesk-aegses kirikus. „Puumaalingu“ tõlge

ilmub suvel Loomingu raamatukogus, juba praegu on aga harukordne võimalust värsket tõlget näitlejate esituses kuulata. Lugemise juhatab sisse tõlkija Anu Saluäär-Kall, lloevad Liisa Saaremäel, Jüri Tiidus, Tiit Sukk, Liisa Pulk, Kersti Heinloo, Christopher Rajaveer, Kersti Kreismann ja Martin Veinmann.

Bergmani lavastajate vestlusring

17. aprillil kl 18 Maalisaaalis (tasuta)

Vestlusringis osalevad Peeter Raudsepp („Sarabandi“ lavastaja), Andri Luup („Talvevalguse“ lavastaja, Teatrum), Madis Kalmet („Pärast proovi“ lavastaja). Jutujärge juhhib Teater.Muusika.Kino peatoimetaja Madis Kolk.

„Saraband“

19. aprillil kl 19 väikses saalis

„Sarabandi“ käsikirja kirjutas Ingmar Bergman oma vaimseks testamendiks – ja selle kirjutamise ajal tegeles ta ka oma päris testamendiga, on kirjutatud Rootsi lavastajat tundnud helilooja Jüri Reinvere. Näidendi kaks tegelast, Marianne ja Johan, on tuttavad Bergmani varasemast teosest „Stseenid ühest abielust“. „Sarabandis“, mis on kirjutatud 30 aastat hiljem, tuleb Marianne (Kersti Kreismann) eksabikaasa Johanit (Martin Veinmann) külastama. Nüüd on aga teose keskpunktiks Johani poeg Henrik (Jaan Rekkor) ja tema tütar, noor andekas tšellist Karin (Ester Kuntu). Lisaks kehastab tantsija Tiina Ollesk Henriku surnud armastatut. Peeter Raudsepa lavastus „Saraband“ on olnud tõeline maiuspala näitlejatele - teatriaastauhindadele oli nomineeritud lausa kolm osatäitmist (Kuntu, Veinmann, Rekkor) ning meespeaosa auhinna pälvis Johani rolli eest Martin Veinmann.

Maalisaaali galeriis on Bergmani päevade ajal väljas tema eluloonäitus.

Bergmani päevad toimuvad koostöös Rootsi Suursaatkonnaga ja Rootsi Instituudiga.

Ene Paaver

Teatriauhinnad!

Palju õnne teatripäeval pärjatud kolleegidele!

Janno Jaanus – etendust teenindava töötaja auhind

„Eesti Draamateatri lavaMeister – just Meister suure tähega. Autoriteetne, rahulik ja usaldusväärne, oskustega, mida saab meistritasemeni õppida ainult pika õpipoisi- ja sellitöö kaudu praktilises teatritöös. Lavatehnik, kes mõistab väga hästi teatrikunsti ja inimesi. Suurepärase meeskonnamängija nii oma lavameeste tiimi juhtides kui ka teatriperes kokkukuuluvustunnet luues.“

Tehniliste töötajate auhinna žürii

Martin Veinmann – meespeasatäitja auhind

„Meespeasa auhind läks nominentidest kõige eakamale, Martin Veinmannile, kelle rolle mäletame Draamateatri laval juba alates 1972. aastast. Ingmar Bergmani „Sarabandis“ (lavastaja Peeter Raudsepp) tema loodud 86-aastane Johan, nihestunud teadvusega ning igapäevasest olustikust juba nagu lahtirebitud, abitult koomiline, aga samal ajal kõige enda ümber manipuleerida tahtev isiksus, haaras pilgu lavastuse esimestest minutitest. Sellist Veinmanni polnud me seni näinud, tões žürii üksmeelselt.“

Sõnalavastuse žürii esimees Jaak Allik „Žürii langetas üksmeelsed otsused“ (Postimees, 27. märts 2018)

Kaks laureaati tänavu talvel Ingmar Bergmani „Sarabandi“ proovis. Johani osatäitja Martin Veinmann on oma kohal etenduse alguseks valmis, väikse saali lavameister Janno Jaanus seab paika veel viimaseid mööblitükke. Foto: Mats Oun.

Harriet Toompere – naiskõrvalosatäitja auhind

„Harriet Toomperele kinkis teatrijumal 2017. aastal kaks väga erinevat karakterit. Kui „Ivanovis“ (lavastaja Uku Uusberg) särab ta Babakinana teiste suurepärase tähtede seas, siis lavastuses „Praegu pole aeg armastamiseks“ (lavastaja Damir Salimsjanov) vallutab Toompere koomikutalent teenijanna Thessala rollis kogu lava, kontrasteerudes tänuväärset peaosalist tragikoomilisusega. Tundub, et just kohtumine külalislavastajaga aitas Harriet Toompere peitunud väga tugevad karakterinäitleja võimed eriti esile tuua.“

Sõnalavastuse žürii esimees Jaak Allik „Žürii langetas üksmeelsed otsused“ (Postimees, 27. märts 2018)

Babakina – Harriet Toompere: „Tervist, Zinaida Savvišna! Lubage teile tütre sünnipäeva puhul õnne soovida... Annaks jumal, et ...“ (Tšehhovi „Ivanov“, lav Uku Uusberg). Foto: Siim Vabur.

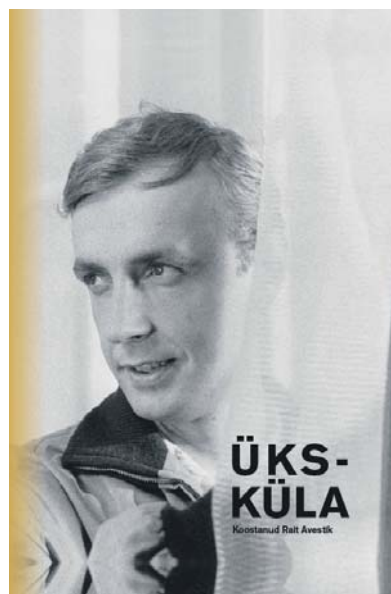
RAAMAT

Raamat Aarne Ükskülast

2017. aasta lõpus ilmus Rait Avestiku koostatud mahukas raamat Aarne Ükskülast (21.09.1937–29.10.2017). Raamatusse kogutud mälestused, arvustused, artiklid, intervjuud jne annavad ülevaate Üksküla elust ning loometeest. Raamatus saab sõna Üksküla ise – aastakümnete jooksul oli kogunenud hulk intervjuusid, kus ta jagas oma arusaamu teatrist ning avas elusündmusi. Oma vaatenurka ning mälestusi jagavad paljud kaasaegsed, kolleegid teatritest. Lisaks varem ilmunud materjalile leiab raamatust just selle tarvis tehtud intervjuud rohkem kui 60 kaasteelisega.

Raamatu eessõnas võtab koostaja oma taotlused kokku öeldes: „Aarne Üksküla on üks neid väheseid, kes eesti rahva jaoks identitseerub eesti teatriga (ilmselt teleteatriga, kuid miks mitte ka raadioteatriga). Sestap ei vaja tema nimi tutvustamist. Küll aga vajab seda nime taga olev. Ja mitte ainult tutvustamist. Käeshoitav teos on 20. sajandi teise poole ning 21. sajandi alguse ühe võimsaima ja armastatuima (rahvaga sama meelt on ka mitme põlvkonna teatrikriitikud) teatri- ja filminäitleja ning näitlejate õpetaja elu ja loomingut jäädvustamispuue. Säilitamiskatse. Koondamine.“

Raamatu on välja andnud kirjastus Fotosulg. Ligi 800- leheküljelist raamatut illustreerivad 200 fotot.

Rait Avestik pälvis 2018. aasta teatripäeval Priit Põldroosi nimelise teatriuhinna, žürii põhjendus kõlab nõnda: „Süvenemine, järjepidevus, kvalitatiivselt tõusvas joones teatrimonograafiate kirjutamine ja kirjastamine (kogumik „Eesti kooliteater. 30 aastat festivale“; „Eesti lasteteatrid“, „Isiklik teater“, „Juturaamat – VAT Teater 30“, Sulev Luige, Urmas Kibuspuu, Einari Koppeli, Aarne Üksküla elulooraamatud).“

Ene Paaver

ÕPETAJATELE

Uuel hooajal klassiga teatrisse ja töötubadesse!

Lõppema hakkaval hooajal on hea meel olnud kohtuda noore publikuga erinevates Draamateatri töötubades. Õpilased erinevatest koolidest üle Eesti on osa võtnud nii sissejuhatavatest loengutest kui ka etenduste aruteludest. Kolmandat korda toimus populaarne Arvustuste öö ning oma muljeid jagasid noored teatrituhvilised ka traditsioonilisel arvustuste võistlusel.

Järgmise õppeaasta teatrikülastusi planeerides soovitame etendusele lisada mõni sobiv töötuba. Etenduse sissejuhatustes oleme valmis tutvustama lavastuste sündi ning tausta. Etenduste aruteludes analüüsime laval nähtu erinevaid aspekte. Sel hooajal esietendunud lavastustest võiksid just gümnaasiumiõpilasi kõnetada nt „Väikekodanlased“, „Jaaniapäev“ või „Saade“. Sobiva lavastuse leidmiseks tasub nõu küsida teatri kirjandustoalt. Töötubade planeerimisel püüame olla võimalikult paindlikud, et ka kaugemalt tulijad saaks teatrikülastusest maksimumi võtta.

Uuel hooajal jätkub arvustuste võistlus ning toimub järgmine Arvustuste öö. Sügisel ootab gümnaasiumiõpilasi uus monoloogide esitamise võistlus ning vanavanemate-lapselaste projekt seoses „Kolme talve“ lavastusega. Mõtleme ka väiksematele – uuel hooajal lisandub repertuaari uus lastelavastus – Kersti Heinloo „Lohe needus“, mis põhineb Helen Käiti lasteraamatul (dramatiseerija Mehis Pihla, kunstnik Kristjan Suits).

Draamateatri haridusprogrammi kohta saab lähemalt lugeda draamateater.ee/ koolidele.

Kairi Kruus

TEATRIUURIMUSTE VÕISTLUS 2018

Osalema on oodatud 2017/2018. õppeaastal kaitstud gümnaasiumiõpilaste teatriteemalised uurimused. Tööd palume saata aadressil kairi.kruus@draamateater.ee.

Võistluse tähtaeg: 15. juuni
Lähem info: draamateater.ee/uurimus

Eesti Draamateater/Tartu Ülikooli teatriteaduse õppetool

NÄITUS

Fotonäitus Lembit Ulfsakist

24. juulil avatakse Tallinna Portreegaleriis isikunäitus Lembit Ulfsakist. Välja pannakse hulk haruldasi fotosid, mida pole Eestis varem eksponeeritud ja mis kajastavad Ulfsaki edukat teatri-, tele- ja filmikarjääri. Lisaks fotodele on väljas isiklikke esemeid, mis tema eluloos olulist rolli mängisid. Näitusest ilmub ka fotoalbum.

Näitus jääb avatuks 16. augustini.

Tallinna Portreegalerii,
Suur-Karja 2,
Tallinn, tel 588 44100

Willy Loman – Lembit Ulfsak. Arthur Milleri „Müügimehe surm“ (2006, lav Ingo Normet). Lembit Ulfsak pälvis Willy rolli eest meespeasa aastaauhinna. Foto: Teet Malsroos.

JUUBELID

Liis Hinnok 80

25.01.1938

Hilja Sassi 75

31.01.1943

Jevgenia Antonova 70

5.03.1948

Jaan Rekkor 60

3.04.1958

Andres Pajumäe 50

13.04.1968

Aili Nõmmik 80

20.04.1938

Enna Jürine 60

14.05.1958

Tauno Zopp 60

17.05.1958

Toivo Kaev 60

13.06.1958

Toivo Sakk 50

13.06.1968

Reet Värk 80

20.06.1938